

8. studentská mezinárodní vědecká konference KAR FF ZČU v Plzni

„Studenti archeologii – archeologie studentům“

(24. 10. 2017, přednáškový sál Západočeského muzea v Plzni,
Kopeckého sady 2)

Program konference:

9.00 Zahájení 8. ročníku studentské konference

9.10-9.40 Úvodní přednáška

*Na periférii chalífátu: sociální archeologie raně islámských
center v jižním Kurdistánu*

Doc. Mgr. Karel Nováček Ph.D. (Katedra historie, Univerzita
Palackého Olomouc)

Nedestruktivní průzkum a analýza písemných pramenů jsou hlavními nástroji při zkoumání morfologie a stavebního prostředí zaniklých center pozdně sásánovského a raně islámského období (6.–10. století) v severovýchodní Mezopotámii. Výsledky přinášejí nové podněty k úvahám o nositelích zemědělské kolonizace tohoto periferního regionu a o ekonomických strukturách umájjovského a raně abbásovského chalífátu.

9.40-10.20 Dopolední blok 1 – Symbolické systémy pravěku:

Nové metody dokumentace skalního umění ve Skandinávii
Michaela Rejnková (Ústav archeologie FF UK v Praze)

Výzkum skalních rytin a maleb na území Skandinávie má dlouhodobou tradici. V minulosti docházelo k mnoha nesprávně zvoleným zásahům, které měly za následek zničení některých skalních panelů. V dnešní době je velké množství skalních panelů v kritickém stavu a dokumentace je to jediné, co pro budoucí badatele a veřejnost zůstane. Cílem tohoto příspěvku je představení nových terénních metod dokumentace, které se využívají při archeologickém výzkumu Severní i Jižní tradice skalního umění ve Skandinávii. Dokumentace skalních rytin a maleb se díky novým technologiím stávají podrobnější a v některých případech vůbec neohrožují skalní povrch. Mezi dokumentací a interpretací motivů je velmi blízký vztah. Některé znovu dokumentované panely změnilы celou dosavadní interpretaci motivů. Jiné motivy byly objeveny na panelech, na nichž by nikdo už žádné nové neočekával.

Náramky jako součást kroje doby bronzové
Soňa Nožinová (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Bronzové náramky jsou běžnou součástí pohřební výbavy v době bronzové. Byly pravděpodobně nejčastější ozdobou lidského těla a součástí ženských i mužských krojů. Jako takové mají určitý společenský význam i symbolický smysl. Hlavní otázkou příspěvku je, zda náramky vkládané do hrobů doby bronzové jsou vyrobeny pouze pro potřeby pohřebního ritu nebo zdali byly nedílnou součástí krojů během života jedince. Otázky jsou řešeny na základě mikroskopické analýzy vybraných náramků z jihočeských hrobových kontextů. Výsledky analýz ukazují, že v hrobech doby bronzové se objevují náramky, které nesou značné stopy opotřebení, způsobené pravděpodobně dlouhodobým nošením. Zároveň však registrujeme náramky téměř nepoškozené. To by mohlo svědčit o tom, že do hrobů byly vkládány jak artefakty náležející člověku během života, tak ty, které byly vyrobeny pouze pro potřeby pohřebního ritu. Druhá možná interpretace

předpokládá, rozdílný způsob nošení šperků či kroje u různých sociálních skupin, kdy některé oděvy nebo způsoby nošení neopotřebovávají náramky tak výrazným způsobem.

10.20-10.40 Pauza na občerstvení

10.40-12.00 Dopolední blok 2 – Stavby středověkých

elit:

The sacred romanesque architecture of Knights Hospitaller on Polish lands

Paulina Gorazd-Dziuban (Institute of Archaeology, University of Rzeszow)

Románské kostely johanitů v Polsku jsou jen zlomkem výčtu středověké architektury. Ačkoliv tvoří malý příspěvek k historii církve, jsou mimořádným prvkem bohaté historie piastovského státu. Příspěvek bude založený na pramenném materiálu z historických, archeologických a architektonických studií. Poslední budou využity k představení vývoje předpokladů, jejich dílen a ideologických odkazů a fungování kostela jako chrámu ve světském životě. Představení vývoje středověkých předpokladů patřících maltézskému řádu dovoluje lepší porozumění jejich skromnému příspěví ve vývoji románských církevních konstrukcí.

Bohemi Cracoviam muraverunt. Researches about defensive construction of Wenceslaus II Přemyslid in Poland – introduction to researching issues

Paweł Kocańda (Institute of Archaeology, University of Rzeszow)

Vláda Přemyslovce Václava II. v Polsku nemá celkovou vědeckou studii, ačkoliv je literatura o sjednocení polského území ve 13.-14. st. rozsáhlá. Také vyhodnocení české vlády je nejednoznačné, protože většina

odborníků považuje toto období za vojenskou okupaci. Tento názor dominuje ve starší literatuře. V současnosti více lidí smýšlí na základě nových výzkumů pozitivněji o Václavově vládě. Jedním z prospěšných aspektů je strukturální činnost obranného opevnění. O jeho hojných fundacích jak svědčí písemné prameny a archeologické výzkumy. Současně s českou vládou spojené polské hrady, například Wawel, Czorsztyn, Poznań, Koło, Chęciny, Biecz a Rytro. Pointou příspěvku je představit bádání o přemyslovských obraných konstrukcích na území Polska ve 13.-14. století.

Archeologický výzkum na zámku v Unislawu

Krzysztof Cackowski (Institute of Archaeology, University of Nicolaus Copernicus in Toruń)

V červnu roku 2017 probíhal výzkumný projekt realizovaný v rámci grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki: Castra Terrae Culmensis – na rubieży chrześcijańskiego świata. Základem tohoto projektu je realizování interdisciplinárního výzkumu na pěti doposud nezkoumaných řádových hradů v průběhu tří let. Prvním byl hrad v Unislawiu. Dosavadní vědomosti o tomto hradě byly minimální a jeho umístění, datace a podoba nejasná. Archeologický výzkum pod vedením dr. Bogusze Wasika probíhal od 3. 4. – 8. 6. 2017. V jeho průběhu bylo provedeno 6 sond, které byly rozmístěny na základě anomálií geofyzikálního průzkumu, geologické vrty ve 4 osách lokality a zdokumentována stratigrafie na 4 místech erodující ostrožny. Výzkum umožnil dataci hradu a rovněž rozpoznat jeho dispozici a přestavby.

Donjony na hradech v Plzeňském kraji a jejich stavební provedení ve světle archeologie

Petr Kastl (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Hrad, jakožto jeden z dominantních symbolů své doby, představuje po stavební stránce primární pramen pro poznání hmotné kultury středověku. V tomto pojetí je možné chápat jednotlivé hradní objekty jako zdroj informací, které často v torzovité podobě přetrvaly do dnešních dnů. Jejich

vypovídající hodnota je ve většině případů ukryta v reliktech zděných konstrukcí, jejichž chronologické zařazení je ve spektru poznání těchto objektů často postaveno na specifickém architektonickém projevu daného období, které je ve vzácných případech potvrzeno moderními datovacími metodami. Donjon, jakožto jeden ze stavebních prvků středověkých hradních areálů, prodělal v průběhu staletí mnohé stavební proměny, které často korespondovali s módními vlivy proudícími na naše území z jihovýchodní či západní Evropy. Na příkladech vybraných hradních lokalit v plzeňském kraji bude představeno spektrum stavebních provedení donjonů s vymezením jejich základních charakteristik.

12.00-13.30 Pauza na oběd

13.30-14.50 Odpolední blok – Archeologie a metoda:

Průzkum krajiny v okolí Plas a řeky Střely pomocí LiDARu

Martin Loukota (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Následující referát je zaměřen na potenciál leteckého laserového skenování krajiny. Průzkum byl realizován v okolí města Plasy a řeky Střely. K identifikaci nemovitých archeologických památek došlo jednak v zalesněném terénu, ale i v terénu nezalesněném. V následujícím příspěvku budou na základě digitálního modelu reliéfu prezentovány identifikované zcela neznámé stopy lidské činnosti, ale i nové objekty na stávajících lokalitách, které přispívají k jejich dalšímu poznání.

Popis rekonstrukce stříbrné flétny z Uru

Marie Ondříčková (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Rekonstrukce je inspirovaná hudebním artefaktem objeveným spolu s dalšími hudebními nástroji L. Woolleyem v Uru v jižním Iráku. V současné době se nachází v archeologickém muzeu v Pensylvánii pod identifikačním číslem 30-12-536. Popis se zaměří na některé způsoby zpracování kovů v mezopotámském regionu, ze kterého pak vyplyne pravděpodobná

technologie výroby nástroje. V tomto případě bude především řešena výroba tenké trubičky. Dále se referát bude zabývat problematikou ladění a nabídne některé varianty rekonstrukcí plynoucí z experimentů některých kovů vykazujících podobné zvukové kvality jako stříbro. Výsledná tónina je pouze hypotetická, protože strojek neboli náústek jako hlavní součást dechových nástrojů, která zcela zásadně ovlivňuje výšku tónové řady, se nedochoval.

Archeologie táborů Operace Reinhardt

Michal Chocholatý (Katedra historických věd FF ZČU v Plzni)

Referát má za cíl seznámit posluchačstvo s přínosem archeologie jako interdisciplinární komponenty do výzkumu historie táborů Operace Reinhardt (táborů okamžitého vyhlazení) Bežec, Sobibór a Treblinka. Především se zaměří na nejnovější poznatky učiněné v této oblasti archeology Wojciechem Mazurkem, Caroline Sturdy Collsovou, popř. prof. Andrzejem Kolou. Referentovým záměrem bude konfrontovat vybrané archeologické poznatky z oblasti sektorů smrti (plynové komory, masové hroby, spalovací rožně) v Treblince a Sobiboru s historickými závěry založenými především na archivním výzkumu či prostřednictvím Oral History.

Pseudoarcheologie a její přínos pro archeologii

Josef Ježek (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek pojednává o tématu pseudoarcheologie a jejím přínosu pro archeologii. Konkrétněji se zabývá tematikou teorie archeoastronautiky, základními předpoklady a problémy, které se objevují ve spojitosti s tímto fenoménem. Jedná se o základní přehled pramenné základny, se kterou pseudoarcheologové a další autoři rádi pracují ve svých publikacích a její kritické zhodnocení. Dále pojednává o vztahu široké veřejnosti k archeologickým a pseudoarcheologickým tématům.

14.50-15.30 Prezentace posterů a ukončení konference

16.00 Neformální setkání v pohostinském zařízení Řemeslnická beseda (Jagellonská 8, Plzeň)

Postery:

*Zpracování dřeva v pozdním středověku a raném novověku
Polska*

Katarzyna Barucha (Instytut archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź)

Dřevo bývalo po staletí jedním z nejčastěji používaných materiálů. Jeho pozůstatky jsou odkrývány během archeologických výzkumů a mohou být klíčové v porozumění mnohým aspektům života v minulosti. Cílem prezentovaného posteru bude popsat předmět výzkumu, který byl proveden během PhD studia autorky. Účelem výzkumu je otestovat práci se dřevem v pozdně středověkém a raně novověkém Polsku v různých aspektech: nejen v archeologickém, ale také historickém, sociálním a ekonomickém pohledu. K dosažení tohoto musí být použity různé druhy pramenů a metod počínajíc archeologickými a historickými daty za přispění ikonografie, přírodních věd (dendrochronologie, palynologie), končíc etnografií a experimentální archeologií. Příspěvek nastíní otázky, které budou řešeny a metody použité během projektu.

Hrad německých rytířů v Starogródě – archeologický výzkum červenec-srpen 2017

Radosław Ciso (Institute of Archaeology, University of Nicolaus Copernicus in Toruń)

Hrad v Starogródě je vedle Toruně považován za jednu z nejstarších pevností postavenou řádem německých rytířů v chelminském území. Pravděpodobně byl postaven v pol. 13. st. V současnosti jsou viditelné jen obrysy středověkých budov. Během letošního výzkumu byly odkryty stopy nejstaršího osídlení řádu německých rytířů v Starogródě a pozůstatky hradu z cihel. Současně bylo nalezeno mnoho artefaktů jako mince řádu německých rytířů, militaria, kamnové kachle, keramika a architektonické detaily.

Nástin vývoje dosavadního studia hradů na česko-bavorském pomezí

Karel Hamberger (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Badatelský zájem o hrady ležící v česko-bavorském pomezí má za sebou více než stoletou tradici. Přesto se jejich studium, především pak ve druhé polovině 20. století odehrávalo důsledkem politických peripetií odděleně. V současnosti se pohraniční hrady znovu těší odborné pozornosti, jak z bavorské, tak české strany hranice. Množství těchto hradních lokalit umístěných v různorodé krajině česko-bavorského pomezí dokládá význam středověké hranice mezi Českem a Bavorskem. Zároveň se jedná o objekty rozdílné kvality a dochování, ať ve fragmentech stojící architektury či v rovině terénních antropogenních reliktnů.

Okrouhlé Hradiště, okr. Tachov. Změna podoby a poznání hradiště v průběhu času

Aneta Peteleová – Petr Menšík (Katedra archeologie FF ZČU v Plzni)

Příspěvek pojednává o změně podoby krajiny v prostoru Okrouhlého Hradiště (okr. Tachov) a jeho nejbližšího okolí v období od prvních relevantních mapových podkladů zobrazujících tuto památku, přes

archeologické výzkumy prováděné v průběhu 20. století, doklady těžební činnosti bezprostředně zasahující do prostoru hradiště, vliv turistického ruchu a nelegálního detektorového průzkumu po vliv současného lesního hospodaření. Dokumentace byla provedena pomocí detailní rešerše historických pramenů, za pomoci povrchové prospekce, leteckého laserového skenování i komunikace se zainteresovanými orgány, které ovlivňují současný stav lokality. Příspěvek částečně vychází z obhájené bakalářské práce A. Peteleové na KAR ZČU Plzeň.

Uspořádání náměstí lokačních měst v středozápadním Polsku (XIII. - XVIII. století)

Michał Szymański (Instytut archeologii Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź)

Městské náměstí je v tradičním pojetí nezastavěný prostor a výkladní skříň města. Takový obraz se utvořil v 19. století a neodpovídá reáliím období, kdy zavazovala lokační práva. Náměstí mnoha měst byla pokrytá zástavbou postavenou někdy v neplánovaném uspořádání. Dispozice se stabilizovala, když byly postaveny první zděné budovy, což je prostorový odkaz po předchozích požárech. Náměstí plnila rozmanité společenské a ekonomické funkce, které se odrážejí ve výsledcích archeologických výzkumů. Poster prezentuje rešerše prováděné v rámci projektu „Ratusz i rynek w przestrzeni miast Prowincji Wielkopolskiej w świetle badań archeologicznych“. Ten je realizován na universitě v Lodži díky programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego "Diamentowy Grant".